

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

**Asbjørn Langeland:
Da grunneierne hadde
plikttjeneste på veien**

**Thor Hexeberg og Helge
Aalgaard: Gardshistorie
for Ålgård – del 3**

**Oluf Rygh: Norske
Gaardnavne, del 5
Fra Yssi til Melvold i
Frogner**

**Bokmelding:
Hilsen fra Romerike**

**Svein Sandnes:
Arbeiderbevegelsens
historielag i Akershus**

**Kristian Lieungh:
Oppvekst på Melvold i
Frogner i mellomkrigs-
tida Del 33:
Turer i skog og mark**

**Jubileumsreprise!
Gudbrand Rødsrud:
I byvegen 3,
Om vinteren**

<http://sorum.historielag.no>

Kjære medlem,

I Akershus er det nå satt i gang et arbeid med en fylkesdelplan for kulturminner. Ordføreren i Nesodden kommune, Christian Holm, er leder av styringsgruppa og Sissel Vibe i avdeling for region utvikling er prosjektleder. Som det ble understreket på en konferanse der kommunene i fylket ble orientert om arbeidet, må en fylkesplan bli til i nært samarbeid med kommunene. For oppgaver etter Lov om kulturminner er fylket myndighet, mens oppgaver etter plan- og bygningsloven er kommunen myndighet. En kulturminneplan må utformes i samspill mellom disse to reguleringsområdene og myndighetsområdene. Og uansett vil de konkrete kulturminnene planen omfatter i tillegg til å befinne seg i Akershus fylke også ligge i en kommune.

Dessuten har fylkesmannen som statlig forvaltningsorgan utarbeidet et regionalt miljøprogram for landbruket, som skal være et verktøy i arbeidet med kulturminner og kulturmiljøer i Akershus slik at disse blir ivaretatt som samfunnsverdi og godt integrert i samfunnsutviklingen. I historielaget har vi begjærlig grepet utfordringen fra kommunens landbrukskontor om å medvirke til en skilt- og skjøtselplan for fornminner i Sørum. Ei prosjektgruppe med Kåre Sæther som leder er nedsatt og vil medvirke til å prioritere de midler som settes av til skilting. Og så håper vi at Sørums egen kulturminneplan også kommer på plass.

Medlemstallet i Blaker og Sørum historielag stiger. Vervekampanjen i begynnelsen av 2004 gav 60 nye medlemmer. Nå er det imidlertid om lag like mange av de gamle som ikke har betalt kontingenten sin for 2004, så noen netto tilvekst blir det kanskje ikke. Men vi håper i det lengste at det bare beror på en forglemmelse at kontingenten på 150 kroner ikke er betalt. Kasserer Kaare Svarstad sender ut en purring sammen med dette SørumSpeilet. Blir ikke kontingenten for 2004 da betalt, opphører forsendelsen av bladet. Skulle vi av en eller annen grunn ikke ha registrert innbetalingen din, må du gi kassereren melding om at du har betalt. Er du fornøyd med medlemskapet ditt i historielaget, kan du jo fortelle andre om det med oppfordring til å melde seg inn. Er det noe du gjerne skulle sett at vi gjorde annerledes, får du ta kontakt med en av oss i styret.

Artikler nr. 3 – 2004 – 10. årgang

Da grunneierne hadde pliktjeneste på offentlige veier

I gamle dager hadde alle eiere av matrikulerte bruk plikt til å delta i vedlikeholdet av offentlige veier. I mange tilfeller måtte bøndene også utføre pliktarbeid når det ble anlagt nye veier. Her vil jeg orientere litt om den plikten til å delta i vedlikehold av Trondheimsvegen som grunneiere i Sørumsund var pålagt for 80 år siden.

Veiene var oppdelt i roter, og til en rote kunne det høre et betydelig antall tjenestepliktige. Hver rote hadde en rotemester som hadde ansvar for å organisere arbeidet og være kontaktperson for myndighetene. Det jeg skriver her, har grunnlag i et par brev til rotemesteren i ROTE nr. 2 i Frogner, som gjaldt Trondheimsvegen "fra Frogner meieri til Ullensaker grense ved Brotnow". Roten hadde en lengde på 4122 meter. Samlet skyld for de eiendommene som skulle utføre pliktjeneste på denne veistrekingen, var 105.83 mrk., og i 1925 omfattet den 51 matrikulerte eiendommer. Alle bruk under gårdene Rud, Fløgstad, Bjerke og Arteid samt et par bruk under Børke og Frogner tilhørte denne roten. På Bjerke var det 19 bruk, på Arteid 16 bruk, Rud hadde 10 bruk og Fløgstad 5.

I brev til rotemesteren fra Sørumsund lensmannskontor av 20/1 1925 undertegnet av B. Flesjø, finner man en fullstendig opplisting av alle bruk som hører til roten, med angivelse av gnr., br.nr., gårdens navn, eier, og skyld (mark). Hvert bruk var pålagt å kjøre fram en viss mengde grus og et kvantum pukkstein. Grus skulle kjøres fra Berger nye grustak og pukkstein fra Lunder stentak. Mengden som skulle kjøres fram var fastsatt ut fra den enkelte eiendoms skyld. Her er et par eksempler: Den som hadde høyest skyld, Sigv. Sørli på Bjerke med 12.31 mark var pålagt å kjøre 46.5 kbm grus og 6 kbm pukk. De to største brukene på Fløgstad, Martin Fløgstad og Kolbein Ringereide, som hadde skyld på 11.05 og 11.15 mark, skulle begge kjøre 42.5 kbm. grus og 6 kbm. pukk. I den andre enden av

skalaen finner vi Gunhild Nilsen på Braaten under Rud. Her var skylden 0.11 mark, og hun skulle kjøre 0.5 kbm. grus, men ikke noe pukk. Det samme kvantumet var pålagt Adolf Jensen på Linnerud under Arteid som hadde en skyld på 0.12 mark, og Mathias Markussen og Alfr. A. Bjerke på Midtmoen under Bjerke som begge hadde 0.17 mark i skyld.

I brevet fra lensmannen står det at "nærværende roteinndeling er vedtatt i herredstyrets møte 30/12 f. a., og approbert av fylkesveistyret 15 ds." (Herredstyret hadde altså møte midt i romjula den gangen).

"Du anmodes om aa ta avskrift av roteinndelingen og uten ophold sende denne avskrift i hurtigst mulig sirkulasjon blant de roten tildelte eiendommens eiere."

Lensmannen skriver videre at det ennå ikke er foretatt noen ny inndeling av vinterarbeidsplikten. "Skulle der i inneværende vinter bli nødvendig aa kjøre sneplogen, saa skal dette gjøres efter den gamle inndeling, altsaa som før". Han fortsetter med at det nå er sannsynlig at framdrift av grus og pukk blir overtatt av kommunen fra neste år, "hvorfor opprettelse av nye sneplogister utsettes".

"Det utregnede, aarlige kvantum grus og sten skal fremkjøres efter nærmere ordre og bestemmelse herfra."

Lensmannens ordre ble gitt skriftlig. Her siterer jeg en veiordre fra Sørumsund lensmannskontor datert 20. mars 1922:

"Veiordre

Rodemesteren skal paase at enhver veistykkehaver utspredde veidekkmateriellet efterhvert som isen gaar op av veibanen, saaledes at materiellet - især pukksten - blir ifyllt hjulspor og veibanen for øvrig mens veien er bløt. Det er helt nytteløst aa sprede pukksten paa en tør vei, da det vesentligste straks efter maa avrakes.

Det er ofte tilfelle at is og føreforholdene paa et og samme veistykke er høist forskjellig. Paa et sted kan isen ennu ligge, mens stykket paa andre steder kan være tørt. - Veistykkehaveren kan i slike

tilfeller ikke vente med aa sprede pukstenen der hvor isen er gaat inntil hele stykket er is- og telefrit.

Foruten aa ha økonomisk betydning saa er det av stor viktighet for veibanen i hele sommerens løp, at materiellet utspredtes i rett tid.

I føreskifte maa al hestegjødsel avskrapes mens isen ligger.

Før utspredning skal søle og utbrukt dekmateriel ved skrapning fjernes fra veibanen og veiens omraade.

Den grove puk skal først ifylles spor og hul - derefter om nødvendig den fine - og saa grus. Ikke som der ofte gjøres - kaste pukstenhaugen ut i veien foran sin plass, likegyldig enten den er fin eller grov.

Merk: Der skal holles reserver - fortrindsviis fin puksten og litt grus for smaa utbedringer i sommeren og særlig høstens løp.

Veivoktere og rodemestere har aa paase at denne fremgangsmaate blir befulgt.

Tjærebredning av sneplogen skal foretas paa forsommeren iaar, hvor dette ikke ble gjort ifjor.

SØRUM LENSMAANSKONTOR,
den 20. mars 1922

B. Flesjø

Det var altså plikttjeneste på Trondheimsveien gjennom Sørums i 1925, men når opphørte grunneiernes plikt til å delta i vedlikeholdet av veien?

For å få svar på det, sendte jeg en henvendelse til Norsk vegmuseum, og jeg gjengir svaret i sin helhet:

"Som generelt svar på spørsmålet om når bøndernes plikt til å delta i vedlikeholdet av Trondheimsvegen gjennom Sørums opphørte, kan opplyses at fra 1. januar 1928 overtok staten vedlikeholdet av riksvegene. Ordningen hadde bakgrunn i motorvognloven av 20. februar 1926 som slo fast at motorvognavgiftene skulle benyttes til vedlikehold, forsterking eller ombygging av

vegdekket på "...de store veier - riksveiene." Kilde: Meddelelser fra Veidirektøren, januar 1928.

Ikke alle "store" veger ble omfattet av ordningen til å begynne med, men ifølge Nagell, Otto, 1950, "Det norske vegvesens historie" Oslo, ble Rv 50, strekningen Oslo-Gjelleråsen-Kløfta-Stensby-Hedmark grense på Morskogen, opptatt som riksveg fra 1. juli 1928. Dermed går vi ut fra at pålagt naturalinnsats fra bøndernes side tok slutt med dette."

Asbjørn Langeland

Den oppmerksomme leser vil huske at Kristian Lieungh også skrev om dette pliktarbeidet på vegene som var pålagt gardbrukerne i Artikler nr. 5 – 2000. "Denne plikten til vedlikehold opphørte litt ut i 1920-årene," skrev han, og var ikke sikker på akkurat når: "Den siste våren vi hadde denne plikten hjemme, var jeg med en gårdsgutt som brukte hest og kjerre til kjøringen. Jeg tror det må ha vært våren 1922 eller 1923."

Melvold, som Kristian Lieungh var fra, hadde plikttjeneste på "Den Fredrikshaldske Hovedvei", fra Mo-krysset til Yssi. Han mener også å huske at det siste året gardbrukerne måtte kjøre snøplog med hest var vinteren 1924, da han selv var 7 ½ år gammel.

Det er jo fullt mulig at Akershus Fylkes Vegvesen overtok vedlikeholdet av fylkesvegene før Statens Vegvesen overtok vedlikeholdet av riksvegene, som i følge disse opplysningene fra Norsk vegmuseum skjedde i 1928.

Skulle andre medlemmer av historielaget sitte med dokumenter som kunne belyse bøndernes plikttjeneste i forbindelse med vedlikehold av veg, står Sørums-Speilets spalter åpne.

Red.

Gardshistorie for Ålgård, del 3

Thor Hexeberg og Helge Aalgaard sendte i 1995 ut gardshistorien for Ålgård. Det er et samarbeidsprosjekt hvor Helge har stått for mesteparten av slektshistorien, mens Thor har tatt seg av selve gardshistorien. Med de to forfatternes tillatelse bringer vi her resultatet videre til samtlige medlemmer av historielaget. Den fjerde og siste delen av gardshistorien kommer i neste nummer av Sørumspeilet.

Ålgård deles opp

Det var i Jakob Iversens tid at oppdelingen av garden begynte. I 1829 selger han halvdel av garden til sin eldste sønn Iver, og av resten solgte han i 1837 en tredjedel til sin sønn Hans og to tredjedeler til Peder. Dermed var det tre bruk på Ålgård.

Størsteparten av garden, det som senere ble kalt hovedbølet, bruksnummer 1, ble overtatt av Iver Jakobsen 1797-1835.

Han var gift første gang med Anne Kristine Hansdatter Merli. Hun døde i barselseng i 1831, 27 år gammel. De fikk to barn: Anne Margrete, f. 1827, gift med sin slektning Iver Tallaksen Skjea, og Maren f. 1829, gift med Lars Kristian Mellombingen.

Annen gang ble Iver gift med Inger Marie Tallaksdatter, som var fra Skjea. Hun var visst enke da hun giftet seg med Iver. Iver og Inger Marie fikk to barn: Kristine f. 1834, sannsynligvis død ung, og Jakob f. 1835, som ved farens død fikk overdratt garden som spedbarn.

Jakob Iversen var altså født samme år som faren døde. Det ser ikke ut til at han var gift. Et dokument fra 1877, som er bevart på Ålgård, viste at han aktet å emigrere til Amerika, og at han gir Hans Jakob Gudbrandsen fullmakt til å ivareta arven etter sin mor. Men garden solgte han i 1873 til Hans Jakob Gudbrandsen Løren, 1848-1934. Han var sønn av Gudbrand Jakobsen som var født på Ålgård og som kom til Løren.

Hans Jakob var gift med Maren Helene Hansdatter Imshaug, 1848-1916. De hadde følgende barn: Inga f. 1873, gift med Lars

Lomsnes fra Aurskog; Johanne f. 1875-1959, jordmor; Karen 1877-88; Gudbrand 1878-79 og Gudbrand 1882-1942. Hans Jakob bygde den nåværende hovedbygningen på garden i slutten av 1870-årene. Han bygde også en av låvene i slutten av 1880-årene. Telefonen kom til Sørumsjøen iallefall før 1900, og det er vel trolig at Ålgård fikk sin telefon da.

I 1910 skjøttet Hans Jakob Gudbrandsen garden til sin sønn Gudbrand Aalgaard. Han giftet seg med Anna Huser fra Udnes 1887-1981. Deres barn er: Hans Gunnar, som ble neste bruker; Magna Helene f. 1913, gift med Jens Georg Nordstrøm, de overtok Huser i Udnes; Randi Annie f. 1916, gift med Per Eidsvold, bor i Asker; Einar Torbjørn f. 1919, lensmannsfullmektig, gift med Bjørg Bergstrøm, bor i Fåberg; Helge Georg f. 1920, herredskasserer, gift med Ingeborg Nørstebø, (se Tjonløkka 33/8); Ivar Arne, død liten, Ivar 1927, gift med Else Andreassen.

Omkring 1920 fikk garden elektrisk strøm, og i 1922 ble Ålgård tilkoplek Sørumsjøen vannverk. Gudbrand Aalgaard har bygd fjøs og grisehus på eiendommen. Han døde i 1942, og hans enke bygde en villa på den andre siden av veien. Det er der Ingeborg og Helge bor nå.

I 1946 overtok Hans Aalgaard f. 1909 garden. Han er gift med Hedvig Lystad fra Solberg, f. 1918. Deres barn er: Hans-Jakob, som ble neste bruker; Anne Grete f. 1948, arbeider i Samvirke Forsikring. Hans og Hedvig forpaktet Huser i Udnes før de overtok Ålgård.

I 1942 ble Hans og hans bror Einar arrestert sammen med flere heimevernsfolk fra Sørumsjøen og Nes. De satt først på politistasjonen i Møllergata 19 i Oslo, kom deretter til Grini og ble senere sendt til Sachsenhausen i Tyskland. De satt begge tre år i fangenskap, til krigen sluttet.

Hans og Hedvig har bygd ny låve og oppført villa i nærheten av garden. Tomten er fradelk eiendommen, og her bor Hans og Hedvig nå.

I 1967 overdro de garden til sin sønn Hans-Jakob Aalgaard f. 1941, gift med Liv

Kari Woxen f. 1941, fra Gran i Fet. Deres barn er: Tor Gudbrand f. 1966 og Gro Helen f. 1970, gift med Sveinn Jørundsson f. 1963, Mosfellsveit, Island. De er nå bosatt i Larvik og har datteren Andrea Aalgaard Sveinsdottir.

Hans-Jakob og Liv Kari har brutt opp 260-270 da av skogen og planert 60-70 da. De har anlagt vanningsanlegg og bygd arbeidsbolig hvor deres sønn Tor Gudbrand nå bor. De har utvidet fjøset, bygd korn-tørke, driftsbygning med landbruksverksted, garasjer, kontor, og dessuten et rommelig redskapshus. Nå driver de med korn-produksjon og slaktekyllinger. Garden er nå på 600 da dyrket mark.

Vestigarn Ålgård

I 1860 ble en mindre del av Ålgård fraskilt og solgt til Lars Olsen, som i folketellingen av 1865 oppgis å være gift med Inger Marie Tallaksdatter, som er Jakob Iversens mor. Lars og Inger fikk flere barn: Marte f. 1837; Berte Kristine f. 1839; Anne f. 1843; Karen 1848-58; Ole f. 1848, den neste bruker, og Theoline f. 1851.

Lars Olsen hadde nok bodd på eiendommen en tid før den ble skylddelt. Husene i Vestigarn lå mot Ålgårdshaugen.

I 1904 utstedte lensmannen en attest om at Ole Larsen f. 1848 er den eneste arvingen etter Lars Olsen. Han er i 1903 oppført som eier av gnr. 33, bnr. 2. Ole var ugift, og i 1910 finner vi ham igjen i det som kalles Fallbråten (33/5). Da er han kalt kapitalist og forhenværende gardbruker.

I 1909 skjøter Ole denne eiendommen til Martin Olsen Vølner f. 1849. Hans kone het Maren f. 1863. Martin Vølner gav 8.000 kroner for eiendommen. I 1918 selger han Vestigarn til Gudbrand Aalgaard, og dermed er eiendommen slått sammen med hovedbølet.

Maren Vølner finner vi i 1930 igjen i det som heter Holseth (33/18) nede i Lørenfallet.

Ålgårdsjordet

Dette var den minste parten av Ålgård, den som Hans Jakobsen fikk ved skjøte i 1837.

Han gav da 400 spesiedaler for eiendommen. Det ser ut til at Hans flytter til Smedsrud. Hans kone het Anne Nilsdatter og bodde på Smedsrud da hun døde. Av barna vet vi om Jakob og Marte. Denne eiendommen ble solgt til Albert Hovind på Sørum og har siden tilhørt Sørum.

Folketellingen i 1910 forteller at Johan Lyder Jansen f. 1884 i Solør leide dette stedet. Hans kone het Betzy og var født i 1879 i Sørum. Av barna oppfører folketellingen Mari f. 1903; Jenny f. 1906; Johan f. 1908 og Hilda f. 1910.

Ved folketellingen i 1930 var stedet ubebodd, men vi vet at før krigen bodde Johan Berntsen her. Han var graver og kirketjener, og hans kone het Ingeborg. De hadde to barn, Ole og Jon.

Gnr. 33, bnr. 4, Havnehagen, tilhørte opprinnelig Ålgårdsjordet. Denne parten ble skilt fra bnr. 3 i 1889 og solgt til Olaus Hansen Smedsrud. Parten har senere tilhørt Smedsrud.

Løpenummer 60b

Den delen av Ålgård som Peder Jakobsen fikk skjøte på i 1837 fikk i panteregisteret løpenr. 60b (senere en del av br.nr. 1). Denne delen var 2/3 av halve Ålgård. Peder Jakobsen betalte 800 spesiedaler for eiendommen. Han er kalt Peder Bue Jakobsen og var født i 1806 og døde i 1866. Han ble gift med Kari Tallaksdatter Skjea 1806-77. De fikk ingen barn.

I 1867 utstedte enka Kari Tallaksdatter skjøte til Jakob Iversen Ålgård, og dermed var de to partene slått sammen igjen. Jakob skulle betale 2.100 spdr. for denne gardparten pluss løsøre til en verdi av 100 spdr.

Jakob tok opp en pantobligasjon hos Anne på 1024 spdr, og måtte dessuten utrede et føderåd kalt livøre, som er ganske nøyaktig spesifisert. Kari skal så lenge hun lever ha fri disposisjon over kjøkkenet og kjøkkenkammerset samt gangkammerset. Dessuten får hun nødvendige rom i kjelleren og stabburet og vedskjulet samt fjøsrom til ei ku og en sau og rett til å ta vann i fjøset «til de omhandlede kreature». Videre skulle

Jakob levere henne årlig fire skippund (640 kilo) godt høy og 4 skippund havrehalm. Og fra hennes skog i Julton skulle det kjøres hjem ved til brensel. Det er denne Jultonskogen som fra Kari Tallaksdatters dødsbo ble solgt i 1877 til Inger Marie Johansdatter Imshaug, og som senere har tilhørt Imshaug.

Kari levde i ti år etter at hun solgte garden, og folketellingen oppgir i 1875 at hun bodde i Søstun med en tenestejente og er kalt «kapitalist». Hovedbygningen på løpenr. 60b lå bak bua, men br.nr. 1 og dette bruket hadde visst uthus sammen. Med skjøtet av 1867 var 60b igjen slått sammen med hovedbølet.

Andre eiendommer under gnr. 33

Bruksnummer 5 er i matrikkelen kalt Fallebratua. O. Andersen, som var maler, fikk skjøte på denne parsellen i 1906, men han er oppført som boende her allerede i 1903. Senere eiere har vært Ole Larsen Prestengen, Harald Ulfski og Johan Stokke. Den sistnevnte drev butikk på dette stedet. Senere har Vatterud kjøpt eiendommen.

Vi kan nevne hvem som etter folketellingen bodde her i 1910: Ole Larsen Ålgård sammen med sin husholderske Maren Olsen, en enke som var født 1829 i Ullensaker. På samme sted finner vi Hans Maarud fra Odalen f. 1862 og hans kone Kristine f. 1864 i Vinger. Disse flyttet senere til Misjonshuset.

Bruksnummer 6, Samhold, ble skjøtet til Sørums Arbeidersamfunn i 1906, men var fradelt før 1903. I 1914 skjøtet bobestyreren i Sørums Arbeidersamfunn denne eiendommen til Sørums Indremisjon. Eiendommen kalles nå Misjonshuset.

Bruksnummer 7 kalles Laurud, og ligger mellom husene på Ålgård og Rømua. Ole Larsen Ålgård solgte parten i 1904 til Hans Olsen Huseby, som ifølge folketellingen i 1910 var født i 1855 og var graver og kirketjener. Hans kone het Karen og var født i 1853. Av barna er nevnt Helga f. 1885; Harald f. 1890, kalt jordbruksarbeider, men hadde i lang tid småjobber ved Sørums Meieri, og Bernhard f. 1893.

I 1920 utstedte Karen Huseby skjøte til sin sønn Bernhard Huseby. Han selger så i 1924 til Ivar Karlsen f. 1894 i Sverige, gift med Ingeborg Eid fra Merli. Av barna deres oppfører folketellingen fra 1930 Rolf f. 1914, sønn av Ingeborg; Ragnar f. 1920; Øivind f. 1921; Bodil f. 1922; Sverre f. 1925; Åsmund f. 1927 og Erik f. 1928. De hadde dessuten en datter til som het Kari.

Ivar Karlsen er i 1930 kalt sveitser, og han arbeidet på Ålgård. Senere jobbet han hos Finsen på Øvre Vilberg og hos Hexeberg i Holsenga

Det ble utstedt auksjonsskjøte på Laurud i 1929 til Gudbrand Aalgaard, og dermed var denne eiendommen slått sammen med hovedbølet. Men Ivar Karlsen bodde her en tid etterpå.

Da Anna Aalgaard solgte garden i 1946 til sin sønn Hans, holdt hun tilbake en tomt på østsiden av riksveien, kalt Tjonløkka. Navnet kommer av at det i gammel tid stod en kjone, eller korntørke, her. Betegnelsen «Tjonløkka» er brukt fordi et kart over Ålgård fra 1920-årene brukte dette navnet. Tomta ble overdratt som bruksnummer 8 ved skjøte fra 1948 til Anna Aalgaard, som bygde huset i 1950/51.

Ved skjøte av 1960 ble huset solgt til Anna Aalgaards sønn Helge Aalgaard f. 1920, gift med Ingeborg Nørstebø f. 1931 fra Lesja. De har en datter: Anne f. 1964, gift med Morten Walderhaug f. 1955 i Bergen. De har tre barn: Nikolai f. 1989, Bendik f. 1990 og Dyveke f. 1992. Anne og Morten bor nå i Tønsberg.

Thor Hexeberg og Helge Aalgaard

Vi avslutter denne gardshistorien om Aalgaard med en fjerde del i neste nummer av Sørums-Speilet. Som mange vil vite gikk Thor Hexeberg bort høsten 2002. Etter at han ble pensjonist hadde han glede av å skrive gardshistoriene til de gardene i Sørums han og hans familie hadde tilknytning til. Denne gardshistoria for Aalgaard skrev han sammen med Helge Aalgaard, og den ble offentliggjort første gang i 1995 til den nærmeste familie og andre interesserte.

Red.

Norske Gaardnavne Fra Yssi til Melvold i Frogner

Vi er kommet til den femte artikkelen i serien med presentasjon av Olaf Ryghs Norske Gaardnavne, og er kommet til Frogner sogn. Besøker du nettutgaven av Sørumspeilet, kan du ved å klikke på de understrekte henvisningene komme direkte til det dokumentet det er vist til på internett.

Frogner sogn

Sognets Navn: Frogner. Udt. frå2ngner. Ældre Navneformer: Frauna (Fraunæ) sokn eller kirkja [DN. I278, 1358](#) II 256, 1352. IV 251, 1347. 302, 1357. 514, 1399. V216, 1376. RB. 260. 268. 560. Fraunar k. RB. 441. Frauna sókn, efter Kirkestedet (se GN. 73. 74). Sognet nævnes ellers vel saa ofte i MA. med det gamle Bygdenavn Gauteið, hvorom Oplysninger gives nedenfor.

69. Yssi. Udt. y2ssi. -- i Yssini [DN. IV251, 1347](#) Yssini (Akk.) RB. 283. Øxene 1520. WBin St. 106. Isenne OC. 49. Yssen JN. 466. ØiBenn 1617. ØyBen 1666. 1723. Yssin. Sidste Led vin, første meget usikkert. Navnet findes ellers ikke uden en enkelt Gang nordenfjelds, i Værdalen, Ysse (udt. Øsse). Det sidste Navn skrives AB. 15 af Yssene; men det er at mærke, at der i [DN. III 136, 1325](#) nævnes en Gaard a Yrfini, som efter Sammenhængen nødvendig maa søges i Værdalen og da ikke kan være nogen anden end denne. Yrfini maa altsaa være Skrive- eller Læsefeil for Yrsini, og dette kunde da være oprindeligere Form for Navnet ogsaa her i Sørums. Man kommer dog neppe derved dets Forklaring nærmere. 69,4. Moen. Kaldes y2ssimó'n.

70. Kamphus. Udt. ka2mpús. -- af Kolpusum RB. 260. 438. i Kolphusum, Kolffhusum RB. 441. 442. Camphus 1666. 1723. Efter RB. skulde det gamle Navn have været Kolphúsar (Kolf- kan efter den nuv. Form ikke være rigtigt). Noget lignende Navn har jeg ikke kunnet finde, uden det skulde være det forsvundne Gaardnavn af Kølpeni AB. 34 (Stjørdalen); heller ikke

kan jeg forklare den paafaldende Overgang fra Kolp- til Kamp-. Tænkelig var vel Sammenhæng med Kulp m., Hulning, Fordybning. 70,5. Aaslien. Udt. å:2slía.

71. Ausen. Udt. au2sen. -- i Ausu RB. 441. Owseen 1520. Øsenn 1578. OuBenn 1594.1/2. 1617. OuBen 1666. Ousen 1723. Ausa f., Øsen. Ordet findes oftere som Navn paa rundagtige Bugter, der i Form have Lighed med en Øses Skaal (Indl. S. 38). Her kan der ikke være Tale om saadan Forklaring; Navnet maa altsaa sigte til en lignende Runding i Situationen paa Land. 71,6. Ødegaarden. Udt. ø2gafen.

72. Hval. Udt. va:£. -- Hual (Akk.) RB. 260. Huoll St. 106. Huall 1578. 1594.1/2. 1617. 1666. Hval 1723. Hváll, Sideform af hóll m. (Indl. S. 56).

73. 74. Frogner nordre og søndre. Udt. frå2ngner. -- afFraunum RB. 441. a Fronom [DN. II 569, 1444](#) Ffrawne, Frogner 1520. Frogner 1578. Frogner 1594.1/1, 1/1. 1617. (2 Gaarde) 1666. Underbrug Klocherstuen 1723. Jfr. Oplysningerne om Sognets Navn ovfr. Fraunar, Flt. af fraun f., se Kraakstad GN. 2.

75. Hol. Udt. hó:£. -- i Hole RB. 441. Hool 1520. Hoel 1666. Hóll m. (Indl. S. 56). Det er at lægge Mærke til, at vi her have Navnene Hval og Hol lige i Nærheden af hinanden.

76. Skrøiver. Udt. skrøi2ver. -- i Skræifuum [DN. IV 302, 1357](#) i Skræifwm RB. 441. Scriffuer, Skreffwer 1520. Skreffuir ">St.106. Skreffuer 1578. Skrøffuer 1594.1/1. Skreffuer 1617. Schreffuer 1666. Schrever 1723. Skreifar, Flt. Af Gaardnavne, der kunde sammenstilles med dette, kan nævnes Skrøivstad i Fosnes, Skrøvset i Stangvik, det forsvundne Skrøywærud i [DN. XV 56, 1441](#) (Faaberg eller Gausdal), maaske ogsaa Skrøvje i Holme; desuden adskillige Navne paa Sætre og lign. (Skrøivestølen i Gol, Skrøiva i Aal og i

Seljord, Skrøivo i Odda S. i Hardanger, Skrøivet i Feios S. i Sogn). Ved Skrøivstad, ligesom paa flere af de andre Steder, kan rimelig tænkes paa et Elvenavn, derimod neppe her, da den Bæk, som gaar forbi Gaarden, ialfald i senere Tid og sandsynlig fra først af har havt et ganske andet Navn (se Skedsmo GN. 10,2). Betydningen er mig ubekjendt.

77. Myrer. Udt. mýrer. -- i Myrum RB. 441. Myre, Myrer 1520. Myrrer St. 106. Myrer 1578. 1594.1/1. 1617. 1666. Mýrar, Flt. af mýrr f., Myr.

78. Opsal. Udt. ókksaþ. -- i Vpsalum RB. 441. Opsall, 105" > St. 105 b. 1578. 1594.1/4. 1617. Opsahl 1666. Uppsallir, se Kraakstad GN. 15.

79. Leirud. Udt. leiðrú. -- Lerudh 1520. Lierudt 1594.1/2. Lierrudt 1617. Lerud 1666. Leerud 1723. *Leiruruð, af Elvenavnet Leira; Gaarden ligger ved denne Elv, som endnu bærer samme Navn.

80. Børke. Udt. bøðrke. -- Birki [DN. II 256, 1352](#) I 278, 1358. RB. 239. Byrkie 1520. Birke St. 106. Bercke 1578. Bircke 1617. Biørche 1666. Birki n., Sted bevoxet med Birk (Incl. S. 31. 44).

81. Svennerud. Udt. svæðnerú. -- Swenerud 1520. Suenne-rudt 1578. Sunnerudt 1594.1/2. Suennerud 1617. 1666. Adskillige med Sven- og Svne- begyndende Gaardnavne maa efter ældre Skriftformer formodes at være sms. med et Mandsnavn Sveini, Sideform til Sveinn, ligesom man finder Steini ved Siden af Steinn; saaledes foruden Svennerud (Svenerud) ogsaa Svenby, Svenneby, Svengaard, Svenhaug. Svini, maaske det samme Navn, anføres af O. Nielsen S. 89 fra en dansk Runesten. Gammel Form altsaa Sveinaruð.

82. Sorknes. Udt. såðrknes (ogsaa hørt søðrknes). -- Surkones RB. 425. Surkunes RB. 441. Sorchenes 1666. 1723. Surkunes, af

Elvenavnet Surka, se ovfr. S. 127. Ligger paa et Nes, dannet af en Bæk, der løber ned i Leira.

83,8. Tømmereggen øvre. Udt. tøðmmeræggen (!).

84. Eisval. Udt. éiðsvæf. -- af Æigiulsvale RB. 221. i Eigils-hwale RB. 441. i Æigilsvale RB. 442. Øðuoldt St. 106. 1578. Øiðuold 1594.1/1. Edzuold 1617. Etsuold 1666. Edsvold 1723. Egilshváll, sms. af Mandsnavnet Egil (Egill) og hváll (Incl. S. 56 under hól). En af de anførte Former i RB. forudsætter en Sideform af Mandsnavnet, Egjull. Jfr. Nes GN. 93, Esval, der udtales ens, men synes at være af anden Oprindelse for 1ste Leds Vedkommende.

85. Semmerud. Udt. sæðmmerú. -- Symonnarrud, Symonsrud RB. 441. Symenerud, Semmerud 1520. Semmerudt St. 98 b. 105. Semerudt 1594.1/2. Semmerud 1617. 1666. 1723. Símonarruð, af Mandsnavnet Simon (Símon, Símun), der forekommer i Norge allerede tidlig i 12te Aarh.

86. Hekseberg. Udt. hæðkksebær. -- Hixsabergh RB. 415. Hyxebergh 1520. Hixeberrig St. 93. Hexberre 1578. Hexeberig 1594.1/1. Hixeberg JN. 332. Hegðeberrig 1617. Hexeberg 1666. 1723. Hixaberg efter RB. Neppe at sammenstille med Hegsum i V. Toten og Hexem i Holtaalen; det sidste skrives i AB. 48 s. af Hexene. Navnet bliver da enestaaende for 1ste Leds Vedkommende; jeg kan intet oplyse om dettes Betydning.

86,4. Haugerud. Udt. hauðerú.

87. 88. Fløgstad vestre og østre. Udt. fløðkksta. -- Flyx-staðer [DN. II 19, 1279](#) i Flygstodum (vestre) [DN. IV 227, 1343](#) i Flykstadhum [DN. IV 514, 1399](#) Fliuxstadh (Akk.) RB. 255. i Flyghstodhum RB. 472. Flygstad 1520. Flygstadt St. 97 b. Fløg-stadt 1578. 1594.1/1, 1/1. Fliuugstadt 1617. Fløgstad 1666. 1723. Navne, som nu lyde Flygstad eller Fløgstad, findes i Rygge (Bd.

I S.344), i Ullensaker, i Faaberg, i Saude Ryf., tidligere ogsaa i Rennesø; desuden er der et Flugsrud i Faaberg. Gaarden i Ullensaker skrives Fliux- i [DN. IV 211](#) Man kunde gjette paa et forøvrigt ukjendt Mandsnavn Fljúgr som 1ste Led.
87,2. Aakerstuen. Udt. á2kerstúa.
87,3. Nygaard. Udt. nýlgað.
87,3. Frydenberg. Udt. frýldenbær.

89. 90. Bjørke østre og vestre. Udt. bjø2rke. -- Biork ">RB.255. i Biærku (østre) RB. 437. i Biorku RB. 471. a Biorko [DN. I476, 1419](#) Biercke 1520. Berckij 1594.1/1, 1/1. Bierche (2 Gaarde) 1666. 1723. Formen i RB. 255 viser, at Gaardens opr. Navn er Bj&bmaapeno;rk, Trænavnet Birk, brugt som Gaardnavn. Den nuv. Form maa da vel være udgaaet fra Dativen.

91. 92. Gran store og lille. Udt. gra:n. -- i Granu (2 Gaarde) [DN. V 216, 1376](#) i Granini RB. 441. Gronini (Akk.; nordre) ">RB. 263. Gran 1520. Grann 1578. 1594.1/1. Lillegrann 1594.1/4. Grann1617. Gran (2 Gaarde) 1666. 1723. Gr&bmaapeno;n f., Trænavnet Gran. I RB. er dette Navn forvexlet med det ofte forekommende, af gr&bmaapeno;n og vin sms. Gr&bmaapeno;nin, Granin.
91,2. Nybrøttet. Udt. ný2brøtte. Nybrot n., nylig opbrudt Stykke, se Aasen under Ordet. Ikke gammelt Navn.

93. 94. Mo søndre og nordre. Udt. mó. -- i Moe RB. 442.Moo, Maa 1520. Moo St. 105. Mow 1578. Mou 1594.1/1, 1/1. Moe (2 Gaarde) 1666. Mór m., Moen (Incl. S. 67).

95. 96. Melvold vestre og østre. Udt. mæ2llvæll. -- af Medal-uade RB. 268. i Mædallstad (!) RB. 441. Mædaluedz, Mædalwatz (Gen.) [DN. V 393, 1423](#) Melwad, Medelwag 1520. Melwaldt St. 106. Meelualdt 1578. Meluoldt 1594.1/1, 1/2. Medellualld OC. 156. Mell-uoldt 1617. Meluold (2 Gaarde) 1666.Meðalvað, der synes ikke at kunne betyde andet end: det midterste Vadested. Gaarden ligger nær Leira og nær det Sted, hvor der nu længe har

været Bro over Elven nedenfor Frogner Kirke i Hovedveien op over Romerike. Overgangen fra -vað til -væll synes ikke at kunne forklares uden saaledes, at -æll i 1ste Stavelse, efter at dennes Udtale var bleven mæll-, har øvet et Slags assimilerende Indflydelse paa sidste Stavelse. Høist paafaldende bliver det dog, at denne Forandring, som det maa sluttes af [DN. V 393](#) var foregaaet saa tidlig som ved 1420; det synes at forudsætte, at Meðal- allerede ved den Tid lød Mæll- i Udtalen. -- Efter Gaarden kaldtes i den katholske Tid en Præbende i Halvardskirken i Oslo Meðalvaðs pr. (">RB.268. [DN. V 393](#).

Oluf Rygh

Spennende rusletur til klebersteinsgruvene på Lystad

Torsdag 17. juni møtes vi klokka 18.30 ved Sørumsand skole hvor vi får en kort orientering om utbyggingsplanene på skolen før vi rusler den gamle ferdselsvegen fra Sørumsand til Lystadmoen for å ta de gamle klebersteinsgruvene i Brennepåsen og Piggåsen (i Fet) nærmere i øyesyn.

Som vanlig er det Leif Mathisen som er vår veiviser, og vi tror på godt frammøte. De siste åra er det mange som har oppfordret oss til å arrangere denne rusleturen på nytt. De gamle klebersteinsgruvene er nemlig ikke helt lett å finne på egen hånd. Flere av oss har forsøkt det uten hell.

Ta gjerne med en termos med kaffe og noe å bite ti. Det blir garantert en rast underveis før vi går vegen tilbake til Sørumsand igjen.

Lørenfallet rundt i august

Torsdag 19. august klokka 18.30 møtes vi på Rutebilstasjonen i Lørenfallet for en rundtur gjennom tettbebyggelsen. Vår guide på turen er Leif Mathisen.

Vi minner også om den tradisjonelle "Kjenn-din-bygd"-bussturen som går av stabelen lørdag 11. september. Avreise klokka 11.00 fra biblioteket på Sørumsand.

Bokmelding:

Hilsen fra Romerike

Rett før jul i fjor kom det ei bok ut som var skapt i kjærlighet. Journalist Kjell Aasum i Romerikes Blad har lenge vært en ivrig postkortsamler. Han presenterer hver uke sin side med lokalhistoriske tilbakeblikk fra Romerike. Og han er til og med aktivt medlem av Raumnes historielag som leder av fotoutvalget der. På årsmøtet viste han for alle oss som var til stede med hvilket engasjement denne utgivelsen er blitt til. Og når vi så legger til at "Hilsen fra Romerike" er utgitt på eget forlag, Romeriksforlaget, og at Kjell Aasum i årsmøtetida i februar har holdt gjennomsnittlig to kåserier daglig i lokale foreninger for å få solgt boka, kan vi virkelig snakke om et intenst kjærlighetsforhold.

Når en først har postkortene, 390 i tallet, er for så vidt idéen enkel; kortene sorteres i grupper og til hvert av dem skrives det en tekst. Kjell Aasum la ikke skjul på at han til tekstene hadde fått hjelp av gode medhjelpere lokalt, i Sørums både Kristian Lieungh, Leif Mathisen og Odd Skullerud.

Selve gruppeinndelinga har sikkert vært vanskelig. Jernbanekortene er samlet under kapitlet "Ta plass og lukk dørene". "På bølgen den blå" blir et relativt kort kapittel. "Luftfartens pionerer" omfatter kort fra Kjeller. "Livet på moen" er kort hentet fra Gardermoen. "Store øyeblikk" er spesielle minner, (særlig fra kongelige besøk), festet til postkort. "Og vannet steg" er en samling postkort fra flomsituasjoner, særlig i Lillestrøm. "Det kulturelle Romerike" viser idrettskort og minner fra musikkbegivenheter. "Da klokka klang" viser bilder av skoler i distriktet, mens "Med helse i hver dråpe" litt overraskende er en samling meieri-kort (ikke sykehus). "30 øre timen" viser kort fra arbeidslivet. "Kost, losji og skyss" viser sanatorier og skysstasjoner. Under overskriften "Romerike i farger" er naturlig nok fargekortene samlet. (Dette har vært praktisk også rent trykkteknisk.) "Landlig handel viser en flott samling forretningsgårder i tre. "Folk og hverdagsliv" er kort med motiver

der folk er i aktivitet. Og "Lillestrøm – byen vår" er en helt selv-forklarende tittel. Og trolig er de beste av de kortene som Kjell Aasum ikke har klart å plassere under noen av overskriftene, samlet til slutt som en slags restopplag under tittelen "Romerike rundt".

Postkortene fra Blaker og Sørums

Det er 28 postkort i boka hentet fra Sørums. Det åpner med hva Aasum selv karakteriserer som et av landets flotteste jernbanekort, damplokomotiv på henholdsvis Kongsvingerbanen og Urskog-Hølandsbanen synes å konkurrere om å komme først ut fra Sørumsand stasjon. Rånåsfoss stasjon var den vanskeligste å finne et postkortmotiv fra ifølge Aasum. Han måtte gå til Jernbanemuséet på Hamar for å finne et. Ellers er også Blaker og Sørumsand representert på Kongsvingerbanen. Et av dem er sendt som julekort i 1901 fra Marie & Mikal Svendsen, og viser to herrer og en dame på dresin rett nord for stasjonsområdet på Sørumsand. På Urskog-Hølandsbanen finner vi postkort bl.a. fra Kvevli, Mork og Killingmo stasjoner.

Sørums er også representert i skipsfartsavdelingen med et postkort fra 1905, og fergeforbindelsen mellom Elvestad og Sanden. Også blant skolekortene er det bare ett fra Sørums, det er til gjengjeld en strektegning av Romerike ungdomsskole på Sørumsand poststemplet julaften 1936 og tegnet av Reidar Ekeli fra Fetsund.

I meierikategorien finne vi både Blaker og Sørums, mens Frogner meieri er henvist til diversekategorien "Romerike rundt", trolig fordi også landhandleriet på Frogner har en så framtrekkende plass på kortet, som viser meieriet en gang mellom 1908 og 1918.

Blant arbeidslivsbildene finner vi et flott postkort der hele arbeidsstokken ved Egner-smia i Lørenfallet viser seg fram; Hans Hansen, Jacob Egner, Hermann Olavsén, Hans Olsen (som jobbet i smia i over 60 år) og Gudor Berntsen. Her er også et sjeldent bilde fra våronn på Sørums preste-

gård, sendt som hilsen fra forpakterfamilien Aas til Gjerdrum i 1911.

Odd Skullerud reiste vel på årsmøtet tvil om det postkortet, som en Gustav har sendt med kryss for hvor han står på toppen av høgspennmasta, virkelig er fra Rånåsfoss. Han trodde heller det var fra Åkrene, men strømmen i ledningene kom i hvert fall etter hvert fra Rånåsfoss. Bildet av anleggsbyen på Rånåsfoss er det imidlertid ingen tvil om hvor er tatt. Bildet av "Blaker Skydsstation" er det imidlertid umulig å kjenne seg igjen på i dag. Det må ha vært utrolig mange stakittgjerdar i Blaker sentrum omkring 1910!

Blant fargekortene finner vi et spennende postkort av Handelsforeningen på Sørumsand omkring 1916. En skikkelig dokumentasjon av hvor langt dette bygget stakk fram i gata i forhold til i dag. Omtrent samtidig er også et panoramabilde fra Vestbyvegen og nordover. Bildet av kommandantboligen på Blaker Skanse fra 1913, før staten overtok og la husflids-skolen hit, viser en langt mer gjengrodd skanse enn i dag. Men for et flott motiv!

Fargekortet av Rånåsfoss kraft-stasjon, nr. 17 en serie om Akershus fylke, er imidlertid lettere å kjenne igjen. Det samme kan ikke sies om bildet av Blaker Samvirkelag fra tidlig på 1920-tallet. I diversekategorien er det tre bilder fra Sørumsand tatt på begynnelsen av 1900-tallet, og i og med at jernbanestasjonen finnes på alle tre, er det ikke så vanskelig å orientere seg i terrenget. Et bilde fra Lørenfallet tatt i samme periode er det også lett og orientere seg på med meieripipa som landemerke, men likevel svært ulikt hvordan motivet ville sett ut i dag.

Hilsen fra Romerike er ei bok som vil bli tatt fram og lest i av mange – lenge. Det er et kjærlighetsprodukt vi tror seint vil ruste.

Svein Sandnes

Kjell Aasum (red.): Hilsen fra Romerike
390 gamle postkort. Romeriksforlaget
208 sider. Kr. 348,-.

Aage Kleven valgt til ny leder i Blaker Skanses Venner

Årsmøtet i Blaker Skanses Venner ble avholdt 4. mars klokka 19.00 i auditoriet i Nansenbygget på Blaker Skanse. 13 medlemmer møtte opp, og Steinar Gravås ledet møtet. Styret hadde i perioden avholdt 6 styremøter og 1 medlemsmøte. Hovedsaken har vært arbeidet i Blaker Skanses etter-bruksgruppe og arbeidet med Skansespillet. I etterbruksgruppa satt for Blaker Skanses Venner: Kjell Hermann, Steinar Gravås og Rita Nyborg.

I Skansespillet organisasjon hadde Blaker Skanses Venner hele ni sentrale posisjoner. I tillegg hadde vi ansvaret for matserveringen i samarbeid med Blaker Bygdekvinnelag og Grende Husflidslag. Vi hadde selvsagt også vår egen stand på det historiske markedet.

Vi arrangerte flaggheising med Blakerske Compagnie, salutt og frokost for medlemmer med familie 17. mai. Vi har hatt 2 ordinære omvisninger pluss 3 omvisninger i forbindelse med Skansespillet, vi arrangerte tenning av julegran med fakkeltog, musikk, pepperkaker og gløgg første søndag i advent. Nytt av året var julemarkedet, som vi arrangerte sammen med Grende Husflidslag. Der hadde vi også egen stand.

25. januar var vi medarrangør på "En dag på Blaker Skanse", og stilte med vakt-hold og annet dugnadsarbeid. Vi hadde egen "stand" på "Internasjonalt Marked" og servitører på Trallaus Aften.

Flere sentrale personer fra Blaker Skanses Venner er nå med på dannelsen av Blaker Utvikling AS. Disse er: Steinar Gravås, Kjell Hermann, Odd Skullerud, Rune Brakestad og Rita Nyborg. Selskapet har som formål å drifte Blaker Skanse for Statsbygg og ellers være til hjelp og støtte for ny og etablert virksomhet i Blaker og Sørumsand.

Regnskapet ble godkjent.

Styret la fram forslag til endring av vedtektene. Dette gikk i hovedsak ut på å fjerne alt som ikke lenger er aktuelt på grunn av flyttingen av Høgskolen. Disse ble

vedtatt. Likeledes styrets forslag til langtidsplan og årlig handlingsplan.

Budsjettet ble godkjent.

Ny leder for Blaker Skanses Venner er Aage V. Kleven. Andre nye i styret er Bjørn Fagersand og Ole Jahr.

Rita Nyborg

Debatt:

Inn i leirkeggen

I Sørums-Speilet nr. 3 i fjor stod det en artikkel om karussen på Nordlitoppen. Området har i dag vannforsyning fra en rørledning på bare to tommer, og det gjør at det ikke finnes en skikkelig brannkum i området. Dette igjen fører til at brannvesenet under visse forhold kan komme til å suge brønnen tom for vann.

I februar 2002 la Statens Vegvesen med en seks toms vannledning langs den nye gangvegen på andre siden av riksveg 171 ved vegskillet opp mot Nordli. Men på grunn av dårlig samarbeid mellom kommunen og Statens Vegvesen endte denne ledningen i en leirkegge på jordet til Ole Evensen ved vegskillet opp mot Bæreg. Vannet som skulle redde situasjonen på Nordlitoppen skal komme fra øst. Men en seks toms vannledning fra Lørenfallet er montert på nordsiden av Nordlibrua, altså på den andre sida av riksveg 171 i forhold til den ledningen som går forbi Nordli-vegskillet. Kommunen har lovet at disse ledningene skal skjøtes sammen i 2004.

Johan Eid

Bygdebokprosjektet utvidet til 6 bind og med to år

Sørums kommunestyre vedtok på sitt møte onsdag 28. april etter forslag fra Kulturutvalget å forlenge bygdebokredaktør Jan Erik Horgens engasjement med to år fram til 2013, og samtidig utvide antall bind fra 5 til 6. Det var det store antallet husmenn og tjenestefolk på Sørumsletta som var den umiddelbare grunn til dette. Representanter fra Fremskrittspartiet og SV ønsket å holde fast ved den opprinnelige utgivelsesplanen.

Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus

Fredag 6. mars skulle jeg representere Blaker Arbeiderlag på årsmøtet til Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus. Det ble holdt i AOFs lokaler på Lillestrøm. Det var ca. 25 godt voksne mennesker til stede. De fleste kjente hverandre åpenbart ganske godt fra før. Det er en tradisjon i laget å arrangere bussturer for medlemmene ut i Europa, og på den måten blir en jo rystet godt sammen som gruppe. Sist gikk turen til Praha, i år er Riga reisemålet.

Lederen i laget heter Tore Kristiansen, nestleder Arvid Ruus, sekretær Signy Maarud, kasserer Lars Kvalvåg og årbokansvarlig Per M. Lien. Laget ble stiftet 25. februar 1987. Lagets formål er å ta vare på arbeidsfolk gamle og nyere historie, og videreføre kunnskaper om arbeiderbevegelsens historie og fremvekst og den betydning den har hatt for vårt velferds-samfunn. Fra Blaker har Gerd Digerås tidligere vært aktivt medlem av laget.

Viktige årbokutgivelser

Siden 1988 har Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus gitt ut årbøker, 16 i tallet så langt. Jeg kjøpte årboka for 2003 på årsmøtet, og vil gjerne dele innholdet i denne med medlemmer i Blaker og Sørums historielag.

Det er et imponerende arbeid redaksjonskomitéen nedlegger for å produsere ei årbok med slik kvalitet og omfang på ca. 150 sider hvert år.

Åpningsartikkelen var skrevet av Per M. Lien, og handlet om norsk-amerikanere fra Akershus som deltok i Den amerikanske borgerkrig 1861-65. I 15. Wisconsin regiment med oberst Heg som sjef var 90% av de 905 rekruttene norske. Min interesse ble vekket ved informasjonen om at en av dem het M.S. Anderson fra Sannes i Blaker, og om Ole Olsen fra Sørums heter det at han "opplevde at hesten han red på ble skutt, men selv berget han seg."

Ellers består mange av artiklene i årboka av intervjuer med eldre personer som

enten har deltatt aktivt i motstands-arbeidet under okkupasjonen eller også kan fortelle om hvordan en levde ”i gamle dager. Og siden tidligere lensmann og ordfører Vidar Amundsen i Fet står for 10 av artiklene i årboka, blir svært mye av stoffet også hentet fra Fet – og nærmere bestemt Gansdalen.

Et av intervjuobjektene til Vidar Amundsen er Solveig Aspelund, født 23. juli 1921 på Bjørkelangen, og flyttet som 18-åring til Gansdalen, hvor hun fortsatt bor som pensjonist. Før hun kom til Gansdalen, tjente hun nemlig hos stasjonsmester Oskar Lundberg på Killingmo, og den delen av intervjuet tillater vi oss å sakse hit:

Hos stasjonsmesteren på Killingmo

”Femten år gammel ble hun ansatt hos Oskar Lundberg på Killingmo. Han var stasjonsmester på Tertittbanen. I et annet hus bare 50 meter unna drev han kolonialforretning. Her hadde han også leilighet med rom både i første og annen etasje, Jonny Stoknes og Sverre Lien var ansatt som ekspeditører i butikken. Det hendte også at ekteparet Lundberg selv tok i et tak der dersom det trengtes.

Solveig ble ansatt som såkalt *innehjelp* med ansvar for vasking, skuring, vedbæring, fyring, m.v. Matlagingen tok som regel fruene i huset seg selv av. Betalingen var 15 kroner i måneden samt fri kost og losji.

I tillegg hadde Solveig også delvis ansvaret for mottak av mjølk fra bøndene i nærheten. Den ble levert på Killingmo stasjon og sendt med godsvogn til Sørumsand, hvorfra den ble fraktet videre med toget innover til Oslo.

For at mjølka skulle holde seg best mulig, ble spannene satt i en stor vannkum i den varme årstiden. Selv om hun som regel fikk hjelp med dette, var det allikevel tungt å løfte 50-liters spannene opp i kummen. *Mjølke-mottakeren* måtte også holde regnskap med hvor mange liter den enkelte bonde leverte. Resultatet ble ført inn i egne bøker (mjølkebøker).

Mjølke-mengden ble målt ved at hun slo innholdet i hvert spann over i et større.

Dette spannet hadde gradering (skala) innvendig som viste literantallet. Etter oppmålingen ble melka slått tilbake på det ”opprinnelige” spannet. Tungvint, men pålitelig. Lundberg ville nok helst ta seg av mjølkemottaket sjøl, men han var ofte opptatt med ekspedering, varemottak og kontorarbeid.

Solveig hadde ansvaret for å bære ved og fyre i alle ovnene i butikken. Akkurat denne jobben tok Lundberg selv når det gjaldt stasjonsbygningen, men skuringen overlot han til Solveig. Hun ble vekket grytidlig hver morgen ved at stasjonsmesteren knakket i vinduet til rommet der hun lå. Dagene ble ofte lange.

Ekteparet Lundberg hadde *hjemmet* sitt på Fosser. De gangene de reiste heim i helgene, hendte det at Solveig fikk slå følge med dem. Hun gikk da av toget på Bjørkelangen for å tilbringe fritida sammen med sine foreldre der.

Stasjonsmesteren og frua var også religiøse. Det hendte derfor at Solveig fikk være med dem til kirken i helgene. I kapellet på Mangen var hun flere ganger.

Solveig likte seg godt hos Lundberg på Killingmo, men etter et par års tid måtte hun allikevel slutte. Grunnen var at hennes mor var blitt syk og trengte hjelp i huset. Det var faren som ba henne om å flytte hjem.”

Andre livsskjebner fra Fet

Solveig Aspelund er ikke den eneste som forteller om sitt liv i årboka for 2003 fra Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus. Vi møter Helga Østgård, den myndige postbestyrer i Gansdalen og Arne Østreng, skogsarbeider og hobbykunstner. Øyvind Johansen og Ivar Schafret forteller om Haugsvær skofabrikk. Og Vidar Amundsen gir oss Brødrene Blegens produksjon av sparkstøttinger, rattkjelker, trehjuls sykler med mer, med utgangspunkt i lokalene ved Svingen holdeplass på Kongsvingerbanen. Finn Kongsrud, Grete Borud og Sven Erik Sollien forteller om Foss private realskole i Gansdalen som ekteparet Ingolf og Else Foss drev.

Vidar Amundsen lar oss også møte Asbjørn Lybæk, grenselos på Enebakkeset, motstandsmannen Erling Østreng fra Gansdalen, og lar Johan Enger fortelle om sitt møte med Max Manus under flyktningetransportene med båt over Øyeren. Vi får presentert Egil Moes nedtegnelser til bygdeboknemnda i 1955 om Milorg-gruppe 12133 i Fet, som han var leder for. Og vi følger Alf Knudsen, fange nr. 190515, tilbake til Sachsenhausen, Maydanek og Auswitz.

Når ei årbok skal settes sammen, er det også lov å "låne" noen artikler. Det er hvert år mer enn 300 lag og foreninger som utgir sine skrifter i Norge, og fra bladet "Wiwar", utgitt av Østfold historielag, nr. 2 for desember 1985 har redaksjonen klippet en interessant artikkel av Truls Nygaard om planene om en kanonbåteskadre på Øyeren i 1905. Ludvig Christiansens fortelling om barnarbeid i Gansdalen er klippet fra bok Edvard Bull redigerte, "Arbeidsfolk forteller". Vi kan også glede oss over at den oversikten Odd Skullerud utarbeidet for Sørums og Blaker med alle ordførere er med i Årbok 2003.

Personlig hadde jeg også stor glede av å lese de fire foredragene om "Gamledager" som byggmester Rolf Jensen i Gjerdrum har etterlatt seg, og som her trykkes med tillatelse fra familien. Alt i alt: Årbok 2003 fra Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus er et meget hyggelig bekjentskap, som pirrer nysgjerrigheten og lysten til å skaffe seg også de femten tidligere årbøkene. Her er det garantert mye Romerikshistorie! Kanskje også noe å trykke i Sørums-Speilet dersom det en gang skulle oppstå stofftørke?

Svein Sandnes

Per M. Lien, Marit Bjørlo og Terje Granerud (red.): Årbok 2003. 152 sider. 90 kroner

Årbøkene kan bestilles fra kasserer Lars Kvalvåg, Revefaret 43, 1914 Ytre Enebakk.

Apropos deltakelse i Den amerikanske borgerkrigen

Martin S. Andersson var fra Rånåsfoss. Han var uekte barn, som det står i kirkeboken, født på Sandnes 3. oktober 1834, sønn av Anne Marie Olsdatter Sandnes. Hans far var gift mann, Anders Olsen Kjølstad.

I bygdebok for Aurskog og Blaker kan vi lese at Anders skiftet i 1854, da hans sønn og eneste barn i ekteskapet, Hans, overtok gården.

Martin utvandret til Amerika i 1854, så det skal ikke mye fantasi til for å sette dette skiftet i forbindelse med en billett til Amerika for Martin. Anders Kjølstad var en holden mann.

Etter å ha korrespondert jevnlig med Martins etterslekt siden 1982, har jeg via avisutklipp o.l. fått tilgang til episoder fra Martins liv.

Martin bosatte seg i Minnesota, etter å ha oppholdt seg i Illinois en kort periode. Han giftet seg i 1856 med Berthe Dicken og fikk 14 barn med henne. Hans andre kone het Mari Levorsen, og med henne fikk han 4 døtre.

Martin var veldig i tvil om han skulle melde seg som soldat i borgerkrigen eller ta hensyn til pliktene han hadde overfor gården og familien. I 1864 tok han valget, og meldte seg frivillig til tjeneste 21. sept. 1864, 30 år gammel. Han deltok i "the First Minnesota Heavy Artillery" og ble sendt til Chattanooga.

På det tidspunktet hadde han kone og 5 døtre hjemme i Whalan, Minnesota. Krigen tok slutt i 1865 og Martin vendte hjem som en ærefull og vel ansett mann. Han ble medlem av bystyret, skolestyret og hadde en rekke offentlige tillitsverv. Den fargerike utvandrerens, Martin S. Andersson, døde 14. mars 1922 og etterlot seg 13 barn, 49 barnebarn og 37 oldebarn.

Bjørg Dokka

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigstida

Del 33: Turer i skog og mark

Både min bror og jeg var veldig glade i å ferdes i skog og mark. Den sommeren vi flyttet inn i det nye huset, sommeren 1925, hadde vi mange fine skogsturer sammen. Uten å forstyrre andre kunne vi stå grytidlig opp søndag morgen og dra til skogs.

Der opplevet vi ofte mange spennende ting og så og hørte forskjellig rart. Vi visste godt hvor reven og grevlingen hadde hiene sine og var der ofte og tittet for å se om det var nye spor. Da jeg var liten, syntes jeg det var veldig spennende å legge meg ned og titte inn i hiene. Jeg lærte meg fort til å avgjøre om det var rev eller grevling som bodde der. Det syntes på sporene og kjentes på lukten. Grevlingen er i motsetning til reven svært rensling, og har alltid en do i nærheten av hiet sitt.

Terrenget før motorveien ble bygget

Før motorveien kom og ødela det hele, var det to store holler eller høyder i Melvoldhagan nedover mot Leirelva. Først kom vi til Vesleholen, som var en høy, skarp rygg med hengbratte sider, 30 – 40 meter lang og 3 – 4 meter bred på toppen. Der var det mange gamle hi etter både rev og grevling, men de var delvis utgravet før vår tid.

Den andre haugen het Skreksholen. Den var mye, mye større, og var delvis flat eller avhelt oppå. Navnet kom av at det skulle spøke der hver torsdags kveld, men vi opplevde aldri verken å se eller høre noe spøkelse.

På Skreksholen var det fire hi for både rev og grevling. Oppe på kanten mot vest var det et hi, og de andre var fordelt nede i liene rundt. Der oppe satt jeg mange sommerkvelder og riktig koste meg med å høre fuglesangen og se solnedgangen bak Heksebergåsen.

Nå er alt borte, og i stedet for fuglesang og stillhet er det en intens og høyst plagsom trafikkdur fra motorveien. Jeg er glad jeg fikk oppleve idyllen da det var stille og fredelig der. Den gang var det en sjelden

gang en hestekjører nede på Hexebergveien, og enda sjeldnere en bil som kjørte sakte bortover. Fra den andre kanten kunne en høre den vesle biltrafikken på Trondheimsveien. Alt dette gjorde i grunnen ingen ting. Det var tross alt freden som rådet.

Bildet som aldri ble tatt

Flere ganger fikk jeg se grevlingen. Den kom gjerne ut av hiet mellom klokken åtte og ni om kvelden, og var da veldig forsiktig til å begynne med. Den stakk så vidt hodet ut av hiet, været og lyttet for å registrere mulige farer eller mystiske lyder. Når den til slutt kom helt fram på jordhaugen foran hiet og følte seg trygg, kunne den sette seg til å sparke med det ene bakbeinet for å ”loppe” seg. Det var et artig syn. Så ruslet den av sted på en av de mange opptråkkede stiene som førte bort fra hiet.

En gang som jeg hadde sittet lenge ved hiet oppe på Skreksholen og hadde reist meg for å gå, kom grevlingen. Den gangen hadde jeg til og med fotoapparat med meg. Jeg stod og strekte meg med hendene på ryggen, for jeg var blitt støl av å sitte helt musestille i den samme stillingen. Jeg stod helt rolig, og sannelig kom grevlingen rett mot meg. Jeg turde ikke bevege meg i det hele tatt for ikke å skremme den. Og jeg var ergelig på meg selv fordi jeg hadde fotografiapparatet i hendene på ryggen. Grevlingen hører fantastisk godt og har en fabelaktig skarp luktesans, men ser ganske dårlig. Da grevlingen var to – tre meter fra meg stoppet den, så opp og været mot meg. Så snudde den ganske rolig og ruslet i motsatt retning. Det begynte å skumre, og det var for mørkt å ta noe bilde da. Slik kan det gå med dyrefotografering, det er ikke bestandig så lett å få det til, og noe grevlingbilde ble det dessverre aldri.

Jeg har allikevel mange fine minner fra skogen både alene og sammen med min bror. Vi var også i skogen lenger oppover langs Leirelva og ble etter hvert godt kjent der. Vi var i skogen til både Gran, Bjerke og Fløgstad, og visste om mange hi der. Vi fant også flere slags fuglereder og tittet forsiktig på eggene der. På den måten lærte vi om

størrelse, form og farge på eggene i de forskjellige redene, og vi visste hvilken fugl de tilhørte.

Lerketrærne på Furuhaugen

Fremst i Vesthagan var det to rabber som stort sett var uten busker og trær av betydning, og der var det beite for kuene og av og til for hestene. For å få kuene dit måtte de drives bortover ei lang fegate som gikk over jordene til naboen. Hestene red vi bestandig til og fra havna. I enden av fegata var det ei grind inn til en liten slette fremst i skogen til naboen. Så var det å drive dyra gjennom der og videre langs gjerdet i skogen og bort til ei grind som gikk inn til beitet vårt. Det var en både lang og brysom vei. Riktig ille ble det om våre kuer kom sammen med kuene til naboen. Da var det vanligvis mye plunder å få skilt dem fra hverandre igjen.

Ved grinda inn til beitet vårt står det ei svært gammel og diger furu som er veldig fin og imponerende. Stammen, som er svært tykk, fungerer som grindstolpe. Innenfor grinda kommer vi inn på en lav rabbe. På venstre side er det ned til et dalsøkk og ovenfor der en lang, høy og svært bratt li opp til den andre rabben. Den er betydelig høyere enn den første. Det høyeste punktet eller haugen, som er svært avgrenset, har vi så lenge jeg kan huske kalt "Furuhaugen".

Da jeg var liten, kan jeg så vidt huske at det stod noen gamle furustubber der. Furuene hadde altså gitt navn til haugen. Der var det en pen og koselig plass med fin utsikt. Det første jeg kan huske stod det noen store grantrær i en halvsirkel på vestsiden av selve haugen. Jeg kan også så vidt erindre at vi en pen sommersøndag ettermiddag tok med oss kaffe, kaker og saft dit bort og satt og koset oss med det. Som barn gikk jeg ofte til Furuhaugen. Jeg bygget til og med en bitte liten hytte der. Der laget jeg også til et lite "fjøs" og brukte grankongler til kuer. Oksen var en krokete kongle.

Fra Furuhaugen ser vi husene hjemme, tre Mogårder og et langt stykke av Trondheimsveien med 30 km-steinen fra Oslo. Den stod like ovenfor Moveiskillet,

men er fjernet for lenge siden. Dessuten ser vi hele den store rasgropa. Bunnen av raset er nokså flatt og utgjør et område på ca. 70 – 80 mål. Det aller meste av området tilhører nabogården, men der den høyeste rasveggen var, tilhører eiendommen hjemme. Den er i dag en høy, bratt bakke som vi kaller Nordbakken. Slike rasvegger jevner seg jo ut etter hvert, men den loddrette rasveggen var nok opprinnelig 25 – 30 meter høy.

En kveld i slutten av april i 1932, det var forresten den 26., var jeg med far bort på Furuhaugen og plantet seks små lerketrær. Det ble satt opp et gjerde rundt de små trærne, men noen få år senere brøt dyra det ned og ødela fem av dem. Det ene har på en eller annen måte klart seg. Det er altså over 70 år siden det ble plantet, og er nå et stort tre. Jeg kan også nevne at den samme kvelden plantet far og jeg fire lerketrær etter hverandre på nordsiden inne i kalveløkka. De er alle borte nå.

Fiske i Leirelva

Om sommerkveldene hendte det i blant at min bror og jeg var nede ved Leirelva og fisket. Vi gikk da gjennom skogen og havna til Borgen og ned til elva. Det var en strekning på ca. 700 – 800 meter. Vi hadde ikke fine bambusstenger med snelle og slik luksus, men måtte nøye oss med fiskestenger av langvokst slank rogn. Stengene "stjal" vi i hagen til Thorvald Frogner oppe mellom havna på Melvold og jernbanen. Der vokste det tett med slanke, fine rognetrær, og vi hadde ikke dårlig samvittighet for å ta hver vår stang der.

Stengene greide seg mer enn bra nok for oss, for det ble vanligvis ikke noe særlig utbytte av fiskingen likevel. Vi satt ved elva mest for kosens skyld og syntes at vi var heldige om vi fikk et par brasmer hver oss. Ellers ble det bare raufjøring, laue, mort og "snørregjørs", men vi hygget oss med det. Når vi satt stille der, kunne vi i blant få se litt av hvert av dyreliv. Det var særlig svømme- og vadefugler vi så, men vi kunne også slumpe til å få se en røyskatt eller ei vannrotte. Det var for det meste bratte skråninger langs elva med mye tett kratt. Vi

hadde likevel funnet oss en plass som var åpen så det var fint å komme ned til strandkanten.

Et par kvelder i august var vi gjerne nede ved elva og krepset. Den gang var det helt enkelt, og det var visst ingen som hadde hørt om verken ”krepседag” eller krepsepest. Det var mye kreps i Leirelva den gang og mange av dem var riktig store. Som agn brukte vi kjøttbiter. Det var gjerne ei gammel høne som måtte bøte med livet for å skaffe det.

Vi satte ned små pinner langs strandkanten og festet en solid hyssingstump til hver pinne. På hver hyssing bandt vi så et lite kjøttstykke som vi slapp ned i vannet. Krepsen er glad i kjøtt, og det varte ikke lenge før de oppdaget kjøttet og begynte å spise på det. Vi gikk langs strandkanten og dro forsiktig i hyssingene etter tur og merket snart om det var kreps som satt og spiste. Da måtte vi dra veldig forsiktig i hyssingen for å få krepsen til å følge med. Med det samme den var i vannskorpa slapp den taket i kjøttbiten, og da var det om å gjøre å være kjapp og ta den over over ryggskjellet så den ikke skulle stikke ut i vannet igjen. Vi hadde et eget grep med det så den ikke skulle få tak i fingrene våre med noen klo, for jamen kunne de bite hardt.

Fikk vi tak i kreps som vi syntes var for små, kastet vi dem ut i vannet igjen. Noen slik luksus som hov å ta krepsen med hadde vi ikke, selv om det sikkert hadde vært en fordel, men vi var vant til å greie oss med enkle ting, og det gikk bra. På en kveld kunne vi fange så mye at det ble bortimot ei full sinkbøtte. Da koste vi oss alle med kokt kreps i flere dager.

Som smågutt satte jeg ut lakesnører om vinteren og brukte fersk sild til agn. Jeg hadde med meg øks ned til elva for å hugge hull på isen, som kunne være nokså tykk. Så festet jeg snøret med krok og agn på en solid kjepp som jeg la tvers over hullet. For at det ikke skulle ftyse igjen, la jeg over en gammel sekk. Jeg fikk faktisk lake som veide over to kilo, og da var jeg litt kry og syntes det var fint.

Kristian Lieungh

I byvegen 3: Om vinteren

Sørum-Speilet feirer et lite jubileum. Det er faktisk tiende årgangen av Blaker og Sørum historielags skriftserie! I den anledning ønsker vi å trekke fram en artikkel som stod i det andre nummeret våren 1996:

Gudbrand Rødsruds beretning om den tida bøndene fortsatt kjørte med hest til Kristiania for å selge sine varer. En versjon av denne historien er også trykket i Skytilen.

Kjøringen i vinterkulden var hard mang en gang. Jeg husker kjøringer i under 30 kuldegrader, og da var det å gå ved siden av hesten for å holde varmen i kroppen. Det var en slik natt jeg så selveste jomsvikingen. I Rudshellinga tok jeg en gang igjen et høyllass. Oppfor den lange bakken gjorde jeg det som er vanlig, nemlig å gå fram til lasset foran og hilse på reisefølget. Denne gangen ble jeg helt fælen - mannen foran kjente jeg av omtale, han ble regnet for å være meget original. Kure ble han kalt. Og original måtte han ha vært. I de mer enn 30 kuldegradene vi hadde denne kvelden gikk mannen uten frakk, jakken var gammel og slitt, ikke hadde han vest og skjorten var åpen i halsen til langt ned på det hårete brystet. I støvlene hadde han ikke strømper. Men på hodet hadde han en gammel skalk, grønn av elde. Det ble liksom litt kaldere rundt meg enn det hadde vært.

Det var ikke bare været som gjorde slitet. Selve veien vi kjørte var den samme Trondheimsvegen vi har i dag, den er ikke lagt om noe siden da. Men veidekket var jo helt annerledes. Jeg ser for meg den dag i dag de dype vognhjulsporene som gikk som en sammenhengende renne like fram til byen. Og all denne slitsomme pukksteinen! Selv i dag kan jeg ikke kjøre betongvegen (Trondheimsvegen ble betonglagt i 1936) uten å se all pukksteinen for meg. Det er ingen overdrivelse når jeg sier at det ofte hendte at forhjulene stod stille i pukksteinen som de skjøv foran seg i hjulsporet.

Vintertider var veien ofte bedre å kjøre enn om sommeren, spesielt når vi kunne bruke slede. Den doningen vi da brukte var møkkasleden, og med den kunne vi kjøre

langt ned i Trondheimsvegen. Men derfra og ned til Ankertorvet måtte vi sette på hjulgang som vi hadde med på lasset. Da ble sleden til en tohjulskjerre, og den ble kalt karjolsdoning.

Et vanskelig føre for både hest og kjørekar var blåholka. Da kunne det være direkte farlig å kjøre vogn, og det var nesten en regel at mannen måtte gå etter vogna like til byen, altså gå på sine ben hele natten. En slik natt gikk et lass med hest utfor en av de høye skråningene i Braanaashagen. Da sperret vi ganske enkelt veien, og vi kollegene bar lass og kjerre tilbake på veien. Hesten hadde klart seg fint. Så snart lasset var lesset på nytt, gikk turen videre for oss alle, som om intet var hendt.

Det nest verste føret for hjulvognene var nok det sterke snøfallet som kunne komme vinterstider. Særlig én tur står for meg som et mareritt den dag i dag. Det var senhøstes, friskt vær med vind. Om kvelden begynte det å snø før jeg dro fra gården. Da vi kjørte opp Rudshellinga, ble snøfillene både større og tettere for hvert skritt hesten tok. Det ble den hardeste byturen jeg har gjort noen gang. Det var gårdsgutten og jeg med hvert vårt lass høy. Det snødde hele natta, og føret ble værre og værre. Etter

hvert som vi nærmet oss byen, ble vi meget slitne, ja nærmest utslitt.

Da vi var kommet så langt som til det som i dag heter Carl Berners plass, altså Trondheimsvegen 100, stanset vi. Der bodde gartner Nilsen, og jeg gikk bort til ham. Han var en god kunde, alltid snill og grei, en real kar. Spørsmålet var nå om han kunne tenke seg å ta de to lassene våre slik at vi slapp den siste meget slitsomme turen ned til Ankertorvet, og derfra videre gjennom byen for å få levert? Det var ikke nei i Nilsens munn, og han gav meg oppgjør etter full pris uten forlangende fra min side. Til stor lettelse for oss kunne vi nå snu. Både menn og hester var tilfreds, selv om vi hadde den samme snøføyken tilbake, like til gards. Prisen for høylasset var den gang 500 kroner, fritt tilkjørt.

Gudbrand Rødsrud

Sorum-Speilet

Artikler fra Blaker og Sorum historielag
Redigeres av Svein Sandnes.
Returadresse: Svein Sandnes,
Postboks 2, 1927 RÅNÅSFOSS

B